

รายวิชาภาษาไทย

รหัสวิชา ท๑๖๑๐๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

เรื่อง วิเคราะห์ และเปรียบเทียบ
สำนวน (๑)

ครูผู้สอน ครูประเมษฐ ศรีกำเหนิด

ครูคณิตา หนูนอนันต์

วิเคราะห์ และ เปรียบเทียบสำนวน (๑)

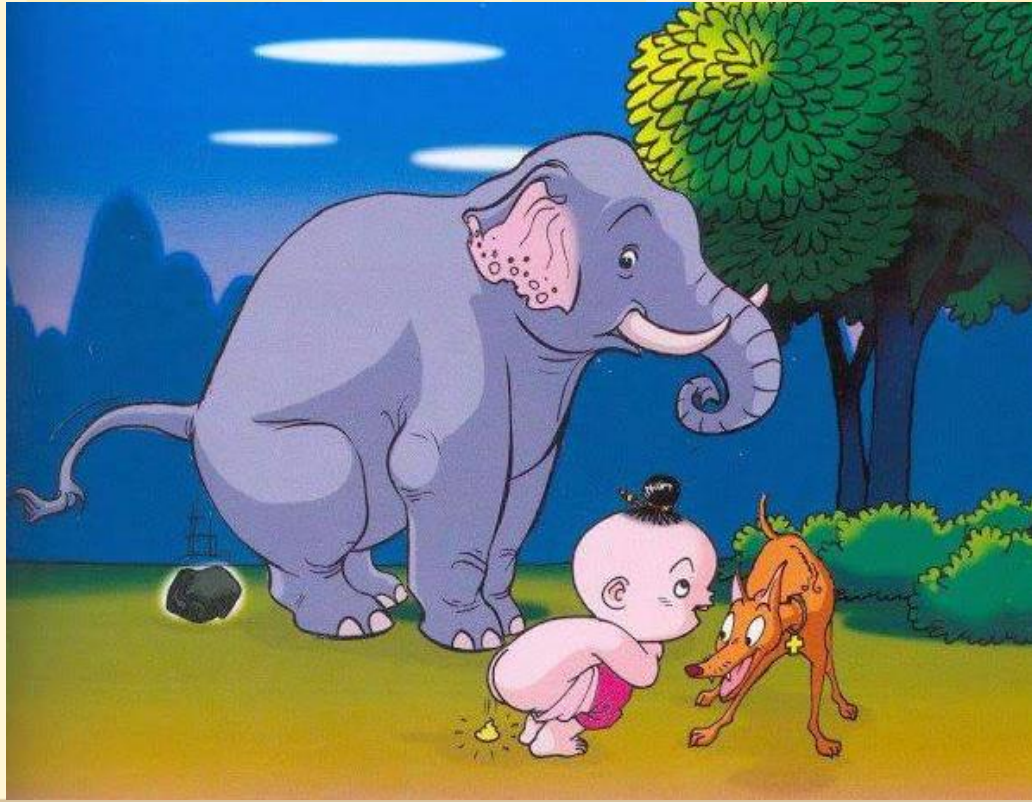
จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายลักษณะของจำนวนที่เป็นสุภาษิต และคำพังเพยได้
๒. ใช้จำนวนที่เป็นสุภาษิต และคำพังเพยประกอบเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้
๓. เห็นคุณค่าของจำนวนที่เป็นสุภาษิต และคำพังเพย

หาอักษร ซ่อนคำตอบ

เห็น.....ขี่ ขี่ ตาม.....

.....ตาม..... ไม่ กัด

.....ดี หาม..... รัก ชั่ว หาม.....

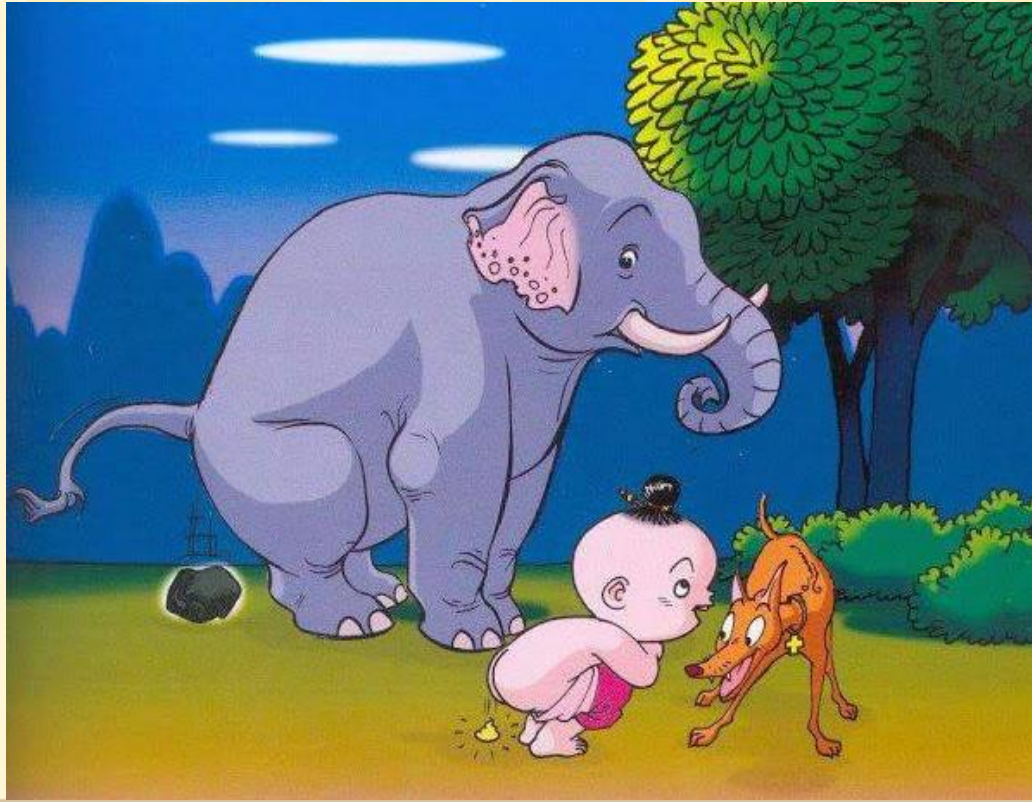
.....ไถ่ยิง.....

.....ต้น.....

ดิน.....หาง.....

เห็น...ช้าง...ขี้ ขี้ ตาม...ช้าง...

เดินตามผู้ใหญ่.. หมาไม่ กัด

...ดี ห้าม...จ้ว... รัก ชั่ว ห้าม...เส้า...

เด็ก เลี้ยง แกะ

กระต่าย...ต้น...ตุ้ม...

ดินพอกหางหมู.

คำถามกระตุ้นความคิด

การใช้สำนวน คำพังเพย และสุภาษิต
จำเป็นจะต้องรู้ความหมายหรือไม่
เพราะเหตุใด

กลุ่มใดควรเป็นส่วนวน สุภาชิต และคำพังเพย

ส่วนวน

ส ข ๕ ๕ ข
เห็นข้างขี้ ขี้ตามข้าง, ดินพอกหางหมู

สุภาชิต

เดินตามผู้ใหญ่ หมาไม่กัด,
รักดีห้ามจ้ว รักชั่วห้ามเสา

คำพังเพย

เด็กเลี้ยงแกะ, กระจ่ายตื่นตูม

๗๘๗๖๕๔๓๒๑

ใบความรู้

เรื่อง สำนวนไทย

ใบความรู้ที่ ๘ เรื่อง สำนวนไทย
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง อ่าน พุด คิด พิจารณา
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง วิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวน ๑
 รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๖๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ความหมายของสำนวน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงด้วยความคมคายสละสลวย ใช้พูดสื่อสารกันมีความหมายเป็นนัย กินความลึกซึ้ง มักเป็นคำเปรียบเทียบ

คำพังเพย หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงความจริง ไม่ได้สอนโดยตรง

สุภาษิต หมายถึง ถ้อยคำที่กล่าวเป็นทำนองให้ข้อคิด คติ สั่งสอน เพื่อให้กระทำความดี

โดยทั่วไปสำนวนไทย จะมีความหมายโดยนัย เป็นลักษณะความหมายเชิงอุปมาเปรียบเทียบ จะไม่แปลความหมายตรงตามตัวอักษร จึงฟังแล้วมักจะ ไม่ได้ความหมายของตัวมันเอง ต้องนำไปประกอบกับบุคคล กับเรื่อง หรือเหตุการณ์จึงจะได้ความหมายเป็น คติ เตือนใจเช่นเดียวกับคำที่เป็นสุภาษิต

ตัวอย่างสำนวนไทย

สำนวน	ความหมาย
ไกลปืนเที่ยง	ไม่รู้อะไร เพราะอยู่ห่างไกลความเจริญ
ขวานผ่าซาก	โผงผางไม่เกรงใจใคร (ใช้กับการพูด)
ชิงช้ารำ ช่างก็แรง	ต่างฝ่ายต่างก็จัดจ้าน พอ ๆ กัน มีอารมณ์ร้อนพอ ๆ กัน ไม่ยอมลดละกัน
เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม	ประพฤติตนตามที่คนส่วนใหญ่เขาประพฤติกัน
แชนวนวม	เลิกชกมวย
คดในข้องอในกระดูก	มีสันดานคดโกง
คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ	คนรักมีน้อย คนเกลียดชังมีมาก
คลุกคลีตีโมง	มั่วสุม หรือคลุกคลีพัวพันกันอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา
คว่ำบาตร	ไม่คบค้าสมาคมด้วย

ใบความรู้

เรื่อง สำนวนไทย

ความหมายของสำนวน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงด้วยความคมคายสละสลวย ใช้พูดสื่อสารกันมีความหมายเป็นนัย กินความลึกซึ้ง มักเป็นคำเปรียบเทียบ

คำพังเพย หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงความจริง ไม่ได้สอนโดยตรง

สุภาษิต หมายถึง ถ้อยคำที่กล่าวเป็นทำนองให้ข้อคิด คติ สั่งสอน เพื่อให้กระทำความดี

โดยทั่วไปสำนวนไทย จะมีความหมายโดยนัย เป็นลักษณะความหมายเชิงอุปมาเปรียบเทียบ จะไม่แปลความหมายตรงตามตัวอักษร จึงฟังแล้วมักจะ ไม่ได้ความหมายของตัวเอง ต้องนำไปประกอบกับบุคคล กับเรื่อง หรือเหตุการณ์จึงจะได้ความหมายเป็น คติ เตือนใจเช่นเดียวกับคำที่เป็นสุภาษิต

ใบความรู้

เรื่อง สำนวนไทย

ตัวอย่างสำนวนไทย

สำนวน	ความหมาย
ไกลปืนเที่ยง	ไม่รู้อะไร เพราะอยู่ห่างไกลความเจริญ
ขวานผ่าซาก	โผงผางไม่เกรงใจใคร (ใช้กับการพูด)
ชิงก็รา ข่าก็แรง	ต่างฝ่ายต่างก็จัดจ้าน พอ ๆ กัน มีอารมณ์ร้อนพอ ๆ กัน ไม่ยอมลดละกัน
เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม	ประพฤติดนตามที่คนส่วนใหญ่เขาประพฤติกัน
แขวนนม	เลิกชกมวย
คดในข้องอในกระดูก	มีสันดานคดโกง
คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ	คนรักมีน้อย คนเกลียดชังมีมาก
คลุกคลีตีโมง	มั่วสุม หรือคลุกคลีพัวพันกันอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา
คว่ำบาตร	ไม่คบค้าสมาคมด้วย

ใบความรู้

เรื่อง ลำนวนไทย

สำนวน	ความหมาย
เคราะห์ห้ามยามร้าย	เคราะห์ร้าย
ซื่อปากแตก	ปากโป้ง เก็บความลับไม่อยู่ ชอบนำความลับของผู้อื่นไปโพยพอ
ฆ่าช้างเอางา	ทำลายของใหญ่เพื่อให้ได้ของเล็กน้อย ซึ่งไม่คุ้มค่ากัน
งงเป็นไก่อตาแตก	งงมากจนทำอะไรไม่ถูก
งอมืองอตีน	เกียจคร้าน ไม่สนใจชวนขวยทำการงาน ไม่คิดสู้งาน
งูกินหาง	เกี่ยวโยงกันจากหัวถึงหางโดยซัดกันเป็นทอด ๆ
เงียบเป็นเป่าซาก	ลักษณะที่เงียบสนิท
โง่แล้วอยากนอนเตียง	โง่แล้วไม่เจียมตัวว่าโง่ ไปทำสิ่งที่ตนไม่รู้ไม่เข้าใจ
จับปลาสองมือ	หมายจะเอาให้ได้ทั้ง ๒ อย่าง แต่ไม่สำเร็จทั้ง ๒ อย่าง
จับแพะชนแกะ	ไม่ได้แบบนี้ก็เอาอย่างนั้นเข้าแทน เพื่อให้ลุล่วงไป
จุดใต้ตำตอ	พูดหรือทำอะไรสิ่งหนึ่งบังเอิญไปโดนตนเอง
ชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน	นำพาศัตรูเข้าบ้าน
ชักใย	วางแผนและบงการอยู่เบื้องหลัง

ใบความรู้

เรื่อง ลำานวนไทย

ข้า ๆ ได้พำร่ำสองเล่มงาม	ค่อย ๆ คิดค่อย ๆ ทำแล้วจะสำเร็จผล
ชายสามโบสถ์	ผู้ที่บวชแล้วสึกถึง ๓ คน ใช้พูดเป็นเชิงตำหนิว่า เป็นคนไม่น่าคบ
ขึ้นกบนปลายไม้	หวังในสิ่งที่อยู่ไกลตัว
เชื่อไม้ทิ้งแถว	เป็นไปตามเผ่าพันธุ์
ซื้อควายหน้านา ซื้อผ้าหน้าหนาว	ซื้อของไม่คำนึงถึงกาลเวลา ย่อมได้ของแพง
ดาบสองคม	มีทั้งคุณและโทษ อาจดีอาจเสียก็ได้
ติดลูกคิดรางแก้ว	คิดถึงผลที่จะได้ทางเดียว
ได้ทีชี้แพะไล่	ซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นเปลี่ยงพล้ำลง
ตกว่าไม้ไหล ตกไฟไม้ไหม้	ตกอยู่ในที่คับขันอย่างไรก็ไม่เป็นอันตราย
ตกลงปล่องขึ้น	ตัดสินใจที่จะร่วมมือหรือร่วมชีวิตด้วย
ตบตา	หลอกหรือทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด
ต่อความยาวสาวความยืด	พูดกันไปพูดกันมาให้มากเรื่อง เกินเหตุสมควร
ตัดเชือก	ตัดความสัมพันธ์ ไม่ยอมให้ความช่วยเหลืออีกต่อไป
ตาบอดสอดตาเห็น	อวดรู้ในเรื่องที่ตนเองไม่รู้

ใบความรู้

เรื่อง สำนวนไทย

สำนวน	ความหมาย
ตั้งให้กากิน	ทำสิ่งใด ๆ ไว้แล้ว แต่ผลไปตกแก่ผู้อื่น
ตีปลาหน้าไซ	พูดหรือทำให้กิจการของผู้อื่นซึ่งกำลังดำเนินไปด้วยดี กลับเสียไป
เด่นแรงเด่นกา	แสดงอาการดีอกดีใจหรือสนุกสนานด้วยการ กระโดด โลดเต้น
ถ่มน้ำลายรดฟ้า	ประทุษร้ายต่อสิ่งที่สูงกว่าตน ตัวเองย่อมได้รับผลร้าย
ถอนหงอก	ไม่นับถือความเป็นผู้ใหญ่ พูดว่าให้เสียผู้ใหญ่
ถึงพริกถึงขิง	เผ็ดร้อนรุนแรง เช่น การโต้ว่าที่คราวนี้ถึง พริกถึงขิง
ทองไม่รู้ร้อน	เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่สะดุ้งสะเทือน
ทำคุณบูชาโทษ	ทำคุณแต่กลับเป็นโทษ ทำดีแต่กลับเป็นร้าย มักต่อกับ “โปรดสัตว์ได้บาป”

ใบความรู้

เรื่อง ลำานวนไทย

ทำคุณบูชาโทษ	ทำคุณแต่กลับเป็นโทษ ทำดีแต่กลับเป็นร้าย มักต่อกับ “โปรดสัตว์ได้บาป”
นกด่อ	คนที่ทำหน้าที่ติดต่อหรือชักจูงหลอกล่อคนอื่นให้หลงเชื่อ (ใช้ในทางไม่ดี)
นายว่าขี้ข้าพลอย	พลอยพูดผสมโรง ตีเตียนผู้อื่นตามนายไปด้วย
น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก	แม้จะไม่พอใจก็ยังแสดง สีนัยยิ้มแย้ม
น้ำลดตอผุด	เมื่อหมดอำนาจความชั่ว ที่เคยทำไว้ก็ปรากฏ
บอกเล่าเก้าสิบ	บอกกล่าวให้รู้
บ้าขอบฟาง	บ้าสมบัติ เห็นอะไร ๆ เป็นของมีค่าจะเอาทั้งนั้น
ปากว่าตาขยิบ	พูดอย่างหนึ่งแต่ทำอีกอย่างหนึ่งปากกับใจไม่ตรงกัน
เป็นฝั่งเป็นฝา	มีหลักฐานมั่นคง
ไปไหนมาสามวาสองศอก	ถามอย่างหนึ่งตอบไปอีกอย่างหนึ่ง
ผักชีโรยหน้า	ทำความดีเพียงผิวเผิน

รู้จักจำนวน

ชวณรู้สุภาษิต

พิชิตคำพังเพย

สำนวน

หมายถึง คำพูด หรือ ถ้อยคำที่กะทัดรัด
สละสลวย มีความหมายโดยนัย เป็นลักษณะ
ความหมายเชิงอุปมา **เปรียบเทียบ** จะไม่แปล
ความหมายตรงตามตัวอักษร

ตัวอย่างสำนวน

ห้องปากแตก

คว่ำบาตร

เขวนนวม

หญ้าปากคอก

ไขสือ

กาคาบพริก

ซุบมือเปิบ

นกสองหัว

น้ำท่วมปาก

ไม้ใกล้ฝั่ง

สุภาษิต

หมายถึง คำกล่าวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการ
สั่งสอน เตือนสติให้คิด และมีความหมายเป็น
คติ **สอนใจ** แสดงหลักความจริงเป็นที่ยอมรับ
กันโดยทั่ว ๆ ไป

ตัวอย่างสุภาษิต

รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ

สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ

คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ

เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม

กงเวียนกำเวียน

ดูวัวให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่

ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ซื้อกินไม่หมด คดกินไม่นาน

วัวใครเข้าคอกคนนั้น

คนล้มอย่าข้าม

คำพังเพย

หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมา
ช้านานแล้ว โดยกล่าวเป็นกลาง ๆ เพื่อให้ตีความ
เข้ากับเรื่อง มีความหมายแฝงอยู่ อาจเป็นคำที่ใช้
สื่อในทาง *เปรียบเปรย* หรือในทำนองเสียดสี

ตัวอย่างคำพังเพย

กินน้ำพริกถ้วยเก่า

ไก่แก่แม่ปลาช่อน

คางคกขึ้นวอ

ซื้อควายหน้านา ซื้อผ้าหน้าตรุษ

ทำนาอ่อมกล้า ทำปลาอ่อมเกลือ

ตาบอดได้แว่น

เตี้ยอุ่มค่อม

ถอยหลังเข้าคลอง

ตักน้ำรดหัวตอ

สอนหนังสือสั่งฆราวาส

พิจารณา หาคำจำกัดความ

สำนวน สั้น *เปรียบเทียบ*

พังเพย *เปรียบเทียบเปรย* เอ่ยความคิด

สุภาพดี *สอนใจ*

รวมเป็น **สำนวนไทย** ให้ใช้กัน

เติมสำนวน ชวนสนุก

๑. ซื่อกินไม่หมด.....คดกินไม่นาน.....
๒. ...ไม้เท้ายอดทอง...กระบองยอดเพชร
๓.เลือกนัก.....มักได้แร่
๔. ดูข้างให้ดูหาง...ดูนางให้ดูแม่.....
๕. คดในข้อ.....งอในกระดูก.....

เติมสำนวน ชวนสนุก

๖. บ้านเคยอยู่.....**อยู่เคยนอน**.....
๗.**กึ่งเกวียน**.....**กำเกวียน**
๘. ...**สวยแต่รูป**... **จูบไม่หอม**
๙. ทำนา.....**บนหลังคน**.....
๑๐. เล่นกับหมา...**หมาเลียปาก**.....

คำชี้แจงบทบาทนักเรียน

ให้นักเรียนทำใบงาน เรื่อง
สำนวนไทย ใช้ความคิด

คำชี้แจงบทบาทครูปลายทาง

๑. ดูแลการทำงานของนักเรียน
๒. ให้คำแนะนำนักเรียน
ในการทำงาน
๓. ตรวจสอบความถูกต้อง
ของใบงาน

ใบงาน

เรื่อง

สำนวนไทย ใช้ความคิด

ใบงานที่ ๘ เรื่อง สำนวนไทย ใช้ความคิด
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง อ่าน พุด คิด พิจารณา
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง วิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวน ๑
 รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๖๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

คำชี้แจง เต็มสำนวนไทยให้ตรงกับภาพ พร้อมบอกความหมายให้ถูกต้อง

..... หมายความว่า

..... หมายความว่า

..... หมายความว่า

ร่วมกันเฉลย เอ่ยวาจา

ไก่เห็นตีนงู งูเห็นนมไก่

หมายความว่า ต่างฝ่ายต่างรู้ความลับของกันและกัน

มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ

หมายความว่า ไม่ช่วยทำแล้วยังขัดขวาง
การทำงานของผู้อื่น

ร่วมกันเฉลย เอ่ยวาจา

คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล
หมายความว่า การเลือกคบคนต้องพิจารณาให้ดี ถ้าคบคนไม่ดีมา
เป็นเพื่อน คนไม่ดีจะชักนำ พาเราไปในทางที่ไม่ดี ถ้าคบคนดี
มีความรู้ คนดีจะชักนำ พาเราไปในทางที่ดี

ร่วมกันเฉลย เอ่ยวาจา

หมูจะห้าม อย่าเอาคนเข้าไปสอด

หมายความว่า อย่าเข้าไปขัดขวางผลประโยชน์
กิจกรรม หรือการกระทำของผู้อื่น ซึ่งเขากำลังจะสำเร็จ
อยู่แล้ว

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

หมายความว่า ประเทศหรือคนที่มีอำนาจ หรือ
ผู้ใหญ่มักดขี่ข่มเหงผู้อ่อนแอหรือผู้น้อย

ร่วมกันเฉลย เอ่ยวาจา

สี่ขอใ้ควายฟัง

หมายความว่า สั่งสอนแนะนำคนโง่มักไม่ได้ผล
เสียเวลาเปล่า

จับปูใส่กระด้ง

หมายความว่า ยากที่จะทำให้อยู่นิ่ง ๆ ได้

สรุปสำนวนไทย สิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ

คำถามน่าคิด ชวนพิจารณา

สำนวนไทยมีความสำคัญอย่างไร

สำนวนไทย เป็นการสืบสานวัฒนธรรม
ของชาติเอาไว้มิให้สูญหาย ช่วยให้เรา
ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และสละสลวย

คำถามนำคิด ชวนพิจารณา

สำนวนไทยมีประโยชน์อย่างไร

- เป็นเครื่องอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี
- สะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อและความเป็นอยู่ในสังคมไทย
- ชี้ให้เห็นว่า คนไทยรู้จักนำเอาลักษณะธรรมชาติ สัตว์ ต้นไม้ ฯลฯ มาตั้งเป็นสำนวน สุภาษิต คำพังเพย
- ช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง วิเคราะห์

และเปรียบเทียบสำนวน (๒)

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบงาน เรื่อง
ฉันรักสำนวนไทย

